

Izhaja vsak ponedeljek
in četrtek zvečer.
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četrt
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
dopolnane naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RIHARD OREB.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 102. V Gorici, v ponedeljek zvečer 31. decembra 1923. Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovo-
ru in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorcijski
"GORIŠKA STRAŽA"
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 6.
(prej Scuole).

ODKRITA BESEDA.

Kakor smo svoj čas poročali, je vodstvo goriških fašistov povabilo dr. Besednjaka na razgovor in mu priobčilo sledeče: goriški fašisti spoštujejo sicer svobodo tiska in se ne bodo posluževali nasilstev, toda »Goriška Straža« naj ne ha s svojo ostro pisavo proti odredbam vlade, ker jo bodo sicer zadeli neprijetni ukrepi.

Na ta poziv fašistov je potrebno, da javno odgovorimo, kar storimo danes na tem mestu.

Naš odgovor bo kratek, toda iskren, odkrit in raven. Brez vseh ovinkov hočemo izpovedati naše pravo mnenje, kakor pristoji značajnim ljudem. Nič ne bomo skrivali, nič tajili, nič olepšavali. Goriškim fašistom hočemo povedati gočo resnico in ne hinavščine.

Samo postavi smo pokorni!

1.) Časopisje je gotovo eden najvažnejših pojavov v sodobni državi. Vplivno in večkrat odločilno orodje v političnih in socialnih bojih našega časa! Korist, ki ga je prejela moderna kultura od časopisja, je neizmerna, neprecenljiva. Vendar je pa mogoča tudi zloraba tiska in mi vemo dobro, da je časopisje tedaj tembolj škodljivo, čimbolj je vplivno.

To je vzrok, da obračajo vse moderne države časopisju največjo pozornost in radi njegove izredne važnosti so ustvarile zanj celo posebne zakone. Tiskovni zakon naj skrbi in čuva, da časopisje ne zlorablja svoje moči v škodo družbe. V svojo obrambo je ustvarila država zakon in razen zakona ga ni obrambnega sredstva za družbo v civiliziranem človeštvu. Kakor ostale države ima tudi Italija svoj tiskovni zakon in edino njega se morajo naši časopisi držati. Torej ne simpatija ali antipatija ene ali druge osebe, ene ali druge skupine, te ali one stranke je za nas merodajna, ampak samo zakon in nič drugega ko zakon.

Pravica, ki nam jih nudijo zakoni države, se bomo kot svobodni italijanski državljani posluževali z mirno vestjo in brez strahu. Mi se pokorimo postavi in nikomur drugemu.

2.) Mogoče, da je obstoječi tiskovni zakon pomanjkljiv, slab in škodljiv. Mi mislimo sicer, da je dober in celo zelo dober. Toda če se vam zdi slab, vrzite ga v stran in naredite novega. Kar boste sklenili, bo slabo ali dobro, toda bo vendar zakon. Naredite zakon in mi se mu pokorimo. Zakaj edino zakon in samo zakon sme omejiti svobodo tiska in nihče drugi. Kar zahtevamo, je zelo enostavno in zelo pravično: kakor za vse državno življenje, naj veljajo tudi za naš list izključno in povsod zakoniti predpisi.

Tudi vlada ima svojo korist!

3.) Poleg zakona, ki prepoveduje zlorabo časopisja, velja pa pri nas tudi svoboda in prostost tiska. Zakaj se je ta svoboda dovolila? Zato, da imajo državljani priliko povedati odkrito in brez strahu, kar mislijo. Prebivalstvo naj izreče javno, kaj želi in kaj hoče. Svobodno časopisje je v moderni državi velikansko zrcalo, v katerem odseva duša ljudstva. Vse, kar je ljudstvu všeč in kar mu ni všeč, kar ga veseli in kar žalosti, kar ga zadovoljuje in kar ga žene v obup, vse in prav vse se zrcali v svobodnem tisku. Vlade in odgovorni politiki imajo potem svobodnega časopisa popoln vpogled v ljudsko življenje. Potem svobodnega časopisja

vse izvejo, vse vidijo in vse zasledujejo in to je neizmerne važnosti za vsako vlado. Edino kdor je poučen o vsem, kar se godi v državi, more dobro in pametno vladati.

Zato je izjavil tudi Mussolini z velikim poudarkom, da mu časopisje pomaga vladati.

Naj bo pisava opozicionalnih listov se tako neprijetna in ostra, politik jo potrebuje, ker hoče biti o vsem, kar se godi, poučen.

Nekoliko viteštva!

Popolnoma ista načela veljajo tudi za naš list.

Mi vas vprašamo: Ali nas hočete prisiliti, da ne pišemo več, kar mislimo? Hočete, da zatajujemo svoje prepričanje in se sistematično hlinimo? Ali želite,

da se skrijejo želje in zahteve, veselje in srd našega ljudstva pod zemljo, kjer jih ne boste več videli? Kaj boste imeli od tega? Ali boste s tem udusili nezadovoljnost? Ne! Iskala in našla si bo pač druge poti, zakaj to je naravni zakon socialnega življenja.

Edino eno od nas lahko zahtevate: da ne obrekujemo, da ne sramotimo, da ne lažemo!

Ko bomo zavedno pisali neresnice, ko bomo obrekovali in sramotili, tedaj nastopite in mi vam damo rade volje zadoščenje.

Dokler pa pišemo resnico in branimo s čisto vestjo svoje prepričanje in pravice slovenskega ljudstva, zaslužimo viteško spoštovanje, ki pristojno poštemu nasprotniku.

Kaj se godi po svetu?

Red in mir, ki ju je napisal fašizem na svoje zastave, se nočeta še vrniti v deželo. Vedno na novo čitamo v časopisju tožbe, da se v različnih deželah Italije ponavljajo nasilstva proti posameznikom, proti občinam, proti strokovnim organizacijam, proti strankam. Nemogoče je, da bi v našem malem listu seznanjali brave z vsemi dogodki, ki se odigravajo v državi. Da bodo čitatelji »Goriške Straže« vsaj nekoliko razmerabno poučeni, jim hočemo priložiti par slučajev, ki so se dogodili v zadnjih dneh.

Naskok na krščansko delavstvo.

Sedaj ko so socialisti in komunisti popolnoma potlačeni, je obrnjena osrednja napadov na ljudovce. Izpostavljeni so posebno tisti kraji, kjer imajo ljudovci večino in drže trdno svoje organizacije v oblasti. V nekaterih okrajih severne Italije imajo n. pr. ljudovci strokovne organizacije kršč. delavstva, ki cvetejo in se razvijajo kljub novemu položaju, katerega je ustvarila fašistovska revolucija. V okraju Brescia imajo ljudovci močno zvezo tkalcev, ki jim stoji slej ko prej zvesto na strani. Proti tej strokovni zvezi je započela v zadnjem času ostra borba, zakaj fašisti bi hoteli ustvariti svojo lastno delavsko organizacijo in pri svojem delu nalezavajo na odpor kršč. socialistov. Tako je izbruhnil n. pr. spor v industrijskem kraju Pontoglio. V tamkajšnji tovarni za suknjo je izmed 600 tkalcev 550 organiziranih v kršč. soc. strokovni zvezi, delavci imajo svoj odbor, ki jih zastopa napram podjetnikom in državnim oblastvom.

Tamkajšnji fašjo je sklenil naskok na strokovno zvezo kršč. delavstva. Kakor piše »Il Popolo«, se je obrnilo pred božičem vodstvo fašja na predsedstvo kršč. strokovne zveze ter zahtevalo, naj voditelji nemudoma odstopijo in

razpusti naj se kratkomalo delavska organizacija ljudovcev.

Voditelji kršč. soc. delavcev so se zbrali brž k posvetovanju in sklicali sestanek svojih pristašev. Na sestanku so delavci izrekli izvoljenim voditeljem še enkrat zaupnico in jih pozvali, naj vztrajajo na svojem mestu. Saj je vendar Mussolini prav odločno izjavil, da imajo delavci organizacijsko svobodo in se lahko vpišejo v katero-koli zvezo, ki odgo-

varja njihovemu prepričanju. Taka svoboda je pa končno tudi utemeljena v osnovnih zakonih države. Na podlagi teh razlogov so voditelji strokovne zveze odbili poziv fašistov. Sklenili so posebno resolucijo, v kateri ponujajo fašistovskim delavcem lastne zastopnike v delavskem odboru, in sicer toliko zastopnikov, kolikor odgovarja številu fašistovskega delavstva.

Brzjavka Mussoliniju.

Obenem so odposlali ministrskemu predsedniku brzjavko, v kateri ga opozarjajo na postopanje krajnega fašja in ga prosijo pomoči. Istočasno je šel protest na podprefekta v bližnjem mestu Chiari in zaprosili so za posredovanje glavno zvezo kršč. soc. strokovnih organizacij. Podprefektura je sprejela brzjavko odposlala komisarju v Pontoglio in ga pooblastila, naj ukrene vse potrebno. In kako je ščitil komisar organizacijsko svobodo kršč. delavno? Kakor čitamo v »Popolu«, je poklical komisar k sebi predsednika kršč. soc. strokovne organizacije in ga ostro oštel, ker se je upal odposlati brzjavko. Razen tega je pozval sodstvo, naj prepelje kršč. strokovno zvezo v fašizem, ker tako lahko ostane on na svojem mestu.

Odstop v 24 urah.

Kaj so storili voditelji? »Il Popolo« pravi: »Člani vodstva so sicer revni ljudje, skoro vsi delavci, a dosledni in posnosni na svoje krščanske ideje in zato so poziv odločno odbili. Nato je fašistovsko vodstvo iz Pontoglia v prisotnosti komisarja odločilo voditeljem tkalske organizacije 24 ur časa, da odstopijo, in jim naznanilo, da bodo v slučaju odpora kaznovani. Spričo tega novega ukaza, naloženega jim v prisotnosti državnega oblastnika, so se voditelji morali vdati.«

Sklenili so resolucijo, v kateri naznanjajo svoj odstop, obenem pa javijo, da se radi tega strokovna zveza nikakor ni raz, ustala, ampak je prešla v njeno vodstvo na deželno zvezo kršč. tkalcev v Bresciji. Svoji deželni zvezi so namreč izročili nemudoma blagajno in vse knjige, tako da bodo fašisti morali voditi odslej naprej boj proti deželni strokovni zvezi kršč. soc. delavstva. S to spretno potezo so se tkalci izmuznili iz klešč.

Kako se bo stvar nadalje razvijala, ne vemo. Mogoče bo posegel vmes Mussolini ali prefekt, toda nas to tudi mnogo ne zanima. Hoteli smo le podati malo sliko, da bodo videli braveci, kakšna napetost vlada danes med ljudovci in fašisti.

Zasedli so občinsko hišo.

Kakšno razmerje vlada med ljudsko stranko in fašisti, dokazuje tudi slučaj iz Lombardije, in sicer iz mesta Saronno, kjer imajo ljudovci občino v rokah. Da bi iztrgali ljudovcem občino iz oblasti, se je podal tik pred božičem tajnik krajnega fašja k županu dr. Cantiju in ga pozval, naj odstopi, ker se bodo občinskim svetovalcem sicer godile neprijetne reči. Dne 21. decembra so se ljudovci zbrali na posvetovanje in izrekli občinskim zastopnikom popolno zaupanje ter jih pozvali, naj vztrajajo na svojem mestu, kamor jih postavila »ogromna večina saronnskega prebivalstva.«

Drugi dan 22. decembra so sklicali fašisti javen shod na glavni trg ter napovedali ljudovcem boj. In res je naslednje jutro skupina fašistov, vdrla v občinsko hišo, jo zasedla, odstranila uradnike ter stopila v županov urad in ga pozvala, naj takoj odstopi. Župan dr. Canti je poziv odklonil in izjavil, da mora o njegoven odstopu odločiti pač samo večina občinskega sveta, ki ga je izvolila in nihče drugi.

Ljudovci so naslovili brzjavko na podprefekta iz Gallarate, ki jo poslal na lice mesta stolnika orožnikov z nalogom, naj vzpostavi stari občinski svet ljudovcev. Slučajno je prišel tiste dni Mussolini v Milan in izvedel, kaj se je zgodilo. Nemudoma je ukazal podprefektu, naj gre sam v Saronno, skliče občinski svet in ga prosi, naj ostane na svojem mestu. To je popolnoma v redu, zakaj Mussolini je bil dal že pred meseci ukaz, da ne sme noben občinski zastopnik odstopiti in da morajo prefekti strogo paziti, da se ukaz spoštuje.

Tudi »Il Popolo« smo navedli zato da vidijo čitatelji, kako ostra nasprotstva vladajo med fašisti in ljudovci.

Pretepli so bivšega ministra

Poročali smo, kako je bivši minister in sedanji poslanec Amendola hotel prisiljen sprejem kralja, ki je prišel v njegov volilni okraj, so ga orožniki s silo zadržali v njegovem stanovanju. Ta dogodek je vzbudil v Italiji veliko pozornost, da bil je naravnost malenkosten primeru s tem, kar se je prijetil Amendola drugi božični praznik Rimu. Bivši minister je zapuščal o 10. uri zjutraj svoje stanovanje in korakal mirno po ulici Francesco Crispi, ko pridrvi za njim zaprt avtomobil in se ustavi v njegovi bližini. Iz njega stopijo štirje moške, oboroženi z gorjačami, in se zaženejo proti Amendoli. Preden se je bivši minister zavedel, mu je treščil od zgoraj na teme strahovit udarec. Nesrečnež je dvignil roke, da bi se zaščitil in ubežal napadalcem, toda bilo je že prepozno. Nasilneži so ga bili obkolili in že so deževali v njegovi glavi in po obrazu oglušujoči udarci. Oblila ga je kri. Zbral svoje moči in se zagnal čez cesto, pride na nasprotni stranski tlak, j

se mu posrečilo. Preden je došel čez cesto, ga je zadel strašen udarec po glavi, pred očmi se mu je zameglilo, noge so se mu ošibile in zgrudil se je na tla.

Beg hudodelcev.

To priliko so uporabili napadalci in planili proti čakojočemu avtomobilu. Kakor pripoveduje šofer, so mu hudodelci namerili samokres in ga prisilili, da je divjal v blaznem diru skozi sredino mesta. Šofer je hotel bajž zapeljati avtomobil v vojašnico fašistovskih brambovcev, da izroči napadalce v njihove roke, toda ko je prišel pred vojašnico, je zapazil, da je avtomobil prazen. Hudodelci so bili poskočili iz tekočega vozila in pobegnili. Naravnost čudežno se zdi, kako so se mogli ob belem dnevu sredi obljudenega vele mesta neopaženo poskriti.

Kdo so bili napadalci, ni znano, vendar se vse stranke brez izjeme strinjajo v obsojanju surovega nasilstva. Fašistovska stranka je vzela v roke preiskavo in zaslednje hudodelce, ker hoče ugotoviti, če so fašisti, in jih strogo kaznovati.

Najhujši sovražniki fašizma.

Amendola je sicer odločen in neizprosni nasprotnik fašizma in napada v listu «Il Mondo» dan na dan vlado, toda kljub temu obsojajo tudi vladi prijazni listi odločno storjen zločin. Tako piše n. pr. «Giornale d'Italia»: «Napad na Amendolo spada med tiste čine, ki škodujejo Italiji posebno v tujini. Če izvira napad od ljudi, ki hočejo biti fanatični branitelji vlade, jim je treba povedati, da je njihov račna zgrešen. Zakaj taka dejanja koristijo edino tistemu, proti kateremu so naperjena. Načelnik vlade je mnogokrat že opominjal, da se je treba vzdržati nezakonitih dejanj, toda še vedno ga ne marajo ubogati in to je slabo. Zakaj hočete prikazati fašistovsko vlado kot sad nasilstev in groženj, ko se vendar nasilstva na voljo dežele?»

Zato je po pravici vzkliknil eden izmed fašistovskih poslancev, da so taki nasilneži najhujši sovražniki fašizma.

S tem se priliva olje v ogenj.

Da se na ta način nasprotstvo proti vladi le še bolj ostri, to vidimo jasno že danes. Taka nasilstva pomenijo novo kuriva za opozicijo. Pogledajmo le, kako piše «Il Mondo»: Udarci oboroženih oddelkov padajo po brezzaščitnih državljanih, ker si reveži domišljajo, da vlada v Italiji še spoštovanje pred zakonom in pred življenjem državljanov. To je le še spomin in trdovratna prevara, ki se plačuje danes z lastno krvjo. Na eni strani vidimo ljudi, ki se borijo za ideje, služeč jim s svojim peresom in s svojo besedo, z druge strani se dvigajo proti idejam gorjače. Ali

hočete na tak način dokazati, da se motijo tisti, ki trdijo, da so zasebne in javne svoboščine v Italiji danes potlačene? Vprašanje je zelo enostavno: vlada mora pred javnim mnenjem vzeti mase sokrivdo za taka zločinska dejanja ali pa mora proglasiti, da je nesposobna braniti zakon, ščititi avtoriteto države in najnavadnejše pravice državljanov spričo ponavljajočih se nasilstev.

Fašistovska stranka dokazuje pretesno in prepogostoma, da nima najnavadnejšega čuta odgovornosti, ki jo je vzela in jo jemlje nase pred očmi vseh narodov sveta, s tem da se je polastila državne oblasti in jo sedaj izvršuje.

Tako ostrih in pikrih besed nismo še čitali v «Mundu». Zato ima «Corriere d'Italia» popolnoma prav, ko izjavlja: S takimi nasilstvi ni mogoče udušiti glasu opozicije, zakaj uspeh je ravno nasproten: taka nasilstva škodujejo direktno in prej ko vsem drugim najbolj politični stvari tistih, ki nasilja delajo.

Grška revolucija.

Volitve na Grškem so prevrgle prestol kralja Jurija II. in pregnale njegovo družino iz dežele. Republika sicer ni še proglašena, a težko je verjeti, da bi se mogel Jurij II. še kedaj vrniti v kraljevski dvor v Atenah. Zakaj ogromna večina grškega naroda hoče republiko in, kar je najvažnejše, republiko zahteva burno častniki z vso vojsko. To se pravi: tisti, ki imajo v rokah moč, ki drže v pesti bajonet in so zato edino odločilni, so zagrizeni in nespravljeni sovražniki kralja. Pred nami leži spomenica revolucionarne armade, podpisana od 1500 častnikov, v kateri obdolžujejo kralja in dinastijo Glücksburg, da je ona kriva vseh nesreč grškega naroda. Našteta je cela vrsta grehov, ki jih ima na vesti grška kraljevska rodovina: 1.) ona je kriva, da je Grčija pustila v svetovni vojni na cedilu Srbijo in prelomila dano besedo, in sicer samo zato, ker je bila kraljica sestra Viljema II. 2.) vojaški poraz Grčije v vojni proti Turkom v Mali Aziji je povzročil kralj, ker je on silil v vojno. Tako sledi greh za grehom. Končno čitamo, da je treba vsled tega kraljevo rodbino Glücksburg za vedno odstaviti.

Zakaj ni še republike?

Pod pritiskom te resolucije, še bolj pa vsled sabelj, ki stoje za to resolucijo, je vojaški načelnik ter predsednik revolucionarne vlade Plastiras bil prisiljen poslati kralja čez mejo. Republika bi bila danes že gotova stvar, ko bi se bil le Venizelos zanj izjavil. Toda Venizelos se do danes ni še maral v tej stvari izjasniti. Veliki grški politik, ki živi že več let v prognanstvu, je tih in se noče odločiti. Ali je mož v svojem srcu

pristaš kraljev? Ne! Nasprotno! Venizelos je samo velik grški patriot, ki ne mara škodovati svoji domovini. On ve, da je Grčija danes silno ošibljena, da potrebuje brezpogojno tuje pomoči, ako naj si pripori svoje zgubljene postojanke. Zato je treba biti previdni z republiko. Ako so vse sosedne države republiko sovražne, ako je še povrh antanta republiko nasprotna, mora odgovoren politik dobro pomisliti, preden se odloči za republiko. Trebe je evropske države za republiko najprej pridobiti, potem šele republiko razglasiti. Ne smemo namreč zabiti, da so z grškim kraljem v sorodstvu toliko jugoslovanska kolikor romunska kraljevska hiša. Saj je našel vendar pregnani Jurij II. zavetišče v Romuniji, kjer ga je dvor sprejel zelo slovesno.

Venizelos se vrača.

Vse te težave je treba premagati, potem šele iti na delo. Ker je Venizelos najbolj sposoben politik na Grškem, so ga vojska in vse stranke

prosile, naj se vrne domov in uredi državo. Zmešnjava, ki je nastala v deželi, zahteva močno in spretno roko. Tako ima samo Venizelos. Toda Venizelos se je dal prositi, izjavljajoč, da se ne mara vrniti. Pošiljali so k njemu odposlance, ga obsipavali z brzojavkami in resolucijami, a ni se dal premakniti. Sele ko se je velika večina poslancev nanj obrnila in ko so častniki obljubili, da **razpustijo svoje oborožene organizacije**, se je odločil. Venizelos ni maral namreč vladati v deželi, kjer imajo vso moč v rokah častniki, ki bi s svojimi oboroženimi organizacijami lahko tudi njega držali na vrvi.

Po teh zagotovilih se je odločil za povratek. Vest o njegovi vrnitvi je vzdignila na Grškem nepopisno navdušenje, ljudstvo vidi v njem rešitelja domovine. Da se Venizelos vrača domov je tudi znamenje, da si je mož pripravil pri antanti že ugodna tla in da upa premagati pri sosedih vsaj deloma tiste težave, o katerih smo zgoraj govorili.

DNEVNE VESTI

Slovenska žena.

Slavni pisatelj Ivan Tavčar je napisal: «Slovenska kmečka mati, še vedno te premalo spoštujemo. Pridna si pri delu, vedno si v skrbeh, da bi se ne podrli kak vogel tvoje hiše. Malo imaš od življenja, uboga si mučenica! A tvoja je vendar zasluga, da je tlačena in raztrgana slovenska domovina skupaj ostala. Te domovine prvi steber si ti, slovenska kmečka mati, ki spiš navadno v slami in pod raztrgano odejo ter ja, kar mozu in otrokom ostane».

Črnogled zgodovinar.

Sloviti italijanski zgodovinar Guglielmo Ferrero je priobčil knjigo, v kateri opisuje zgodovino Italije od leta 1919. do današnjih dni. V njej napada fašizem in gleda z bojaznijo v bodočnost domovine. «Ali je usojeno Italiji», — pravi Ferrero — «da postane ječa, v kateri bo delalo pod bičem 30 milijonov državljanov, da se obogate tristo tisoč družin? Domovina se nahaja v največji nevarnosti.»

Taka pisava bo fašiste seveda močno razjarila, toda italijanski učenjak izjavlja, da je pripravljen plačati svoje prepričanje tudi z lastno osebo.

Tiskajo se že glasovnice.

Finančno ministrstvo je dalo tiskati 18 milijonov glasovnic, kar pomeni, da se volitve v parlament bližajo s hitrimi koraki.

Po novem zakonu se izgotovijo glasovnice na račun države.

V 24 urah katehet.

Solski zakon ministra Gentileja uvaža v ljudsko šolo veronauk, toda podučevali ga ne bodo duhovniki, temveč učitelji in učiteljice. Tako čitamo, da se v Rimu otvori tečaj za učitelje in učiteljice, ki hočejo dobiti diplomu kateheta, oziroma katehetinje. Tečaj bo trajal dva meseca, predavanja se bodo vršila 3 ure na teden. Prejemali bodo torej pouk vsega skupaj 24 ur, nakar dobe katehetsko diplomu. Pri nas je študiral katehet po dovršeni gimnaziji še 4 leta bogoslovne vede.

V novih pokrajinah poučujejo verouk še duhovniki.

Slika naših dni.

Gori omenjeni italijanski zgodovinar Ferrero piše o Evropi, da je zgubila svoje ideale in zato živimo v popolnem moralnem razpadanju. «Strašna ura zmede je napačila Evropi, ker so padli ideali. Narodi ne znajo več razlikovati, kaj je dobro in kaj je zlo, kaj pametno in kaj neumno, kaj blazno in kaj razumno, kaj strup in kaj zdravilo, kaj pravica in kaj krivica, kaj luč in kaj tema.»

Prava in resnična podoba naših dni.

«Socialna misel».

mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja, Ljubljana - Gorica. Uredniki Fr. Terseglav, A. Gosar, E. Besednjak. Cena za Italijo 50 dinarjev. Naroča se v Ljubljani, Poljanski nasip II. in v Gorici v knjigarni K. T. D. Preberite podlistek v današnji «Strazi»!

„Socialna misel“.

«O»

Drugi letnik edine slovenske socialne revije leži pred nami. Na 270 straneh tega letnika leži cela gromada živih, sodobnih problemov, ki so zrastle iz osrčja moderne slovenske družbe, iz duha evropskih narodov, iz večno delujoče krščanske vesoljstvene ideje. Morda je ta obzornik ena najlepših prič, kako zrelo in živo je duševno življenje slovenskega naroda. V času silne stiske, ko na tri dele razcepljeni narod doživlja umira, stoji v sredini ljudstva četa ljudi, ki nosijo skozi te temne dni in malenkostne boje prapor naprednih socialnih idej.

Da, «Socialna misel» je prapor! Ta revija ni arhiv za učenjasko razprave, je bojna klic proti usodnim zmotam dveh zalostnih stoletij, proti zablodam, ki si jih je Evropa izposodila začetkom 18.

stoletja in za katere je plačala račun v svetovni vojni. Razdejanje, ki so ga plitke ideje liberalizma izvršile, je strahotno in sega na vsa polja življenja. Družba je danes le še tehničen pojem: ljudje smo kot grah v merniku, nikake duhovne zveze ni med nami. Srednjeveški človek je videl v sosedu bitje, «ki nosi v prsih plamen božji»; moderni človek vidi v sosedu kupca, prodajalca, orodje, s katerim dobi večji kos kruha. To strašno ponizanje človeka, ta volja vera je prišla nad nas po liberalizmu, po kapitalizmu, po narodni sebičnosti, ki se ji pravi sovinitizem in imperikalizem.

Proti tem se vladajočim idejam, ki so globoko zastrupile tudi slovensko narodno občestvo, postavlja «Socialna misel» jasen in enovit nazor. Iz moderne kaosa oblikujemo versko in etično obnovljeno družbo; na ruševinah kapitalizma uveljavimo v dejanju načela

novega družabnega reda, ki se imenuje krščanski socializem; — delajmo za mirno sožitje narodov; — za to, da se organično ustanovi zajednica enakopravnih narodov.

Z lučjo teh osrednjih načel osvetljuje «Socialna misel» svetovna, evropska in domača sodobna gibanja v verstvu, kulturi, politiki in v gospodarstvu. Politično življenje Italije, Španje, Belgije, Francije, Anglije, Českoslovaske, Nemčije, Avstrije je naslikano v daljših preglednih člankih. Vodilni politiki Slovenije razpravljajo o notranji in zunanji politiki Jugoslavije. Posebno skrb posveca revija ruskim problemom: sovjetsko politiko, gospodarstvo, verska gibanja sovjetske Rusije zasleduje «Socialna misel» stalno. In obilice socialnih razprav naj navedemo le znamenite članke vseučil. profesorja K. Ozvalda o potrebi nove socialnoetične orientacije. Pri II. letniku Socialne misli so so-

delovali: Dr. Engelbert Besednjak, dr. A. Cicić, I. Bukovnik, Erjavec Franc, dr. Debeve J., vseučilski profesor Lambert Ehrlich, škof A. B. Jeglič, dr. J. Jeraj, dr. A. Korošec, Janko Kralj, Dimitrij grof Alsufjev, vseuč. prof. K. Ozvald, Franjo Suklje, F. Terseglav, P. dr. A. Tominc in vrsta drugih. Da ta obzornik ni glasilo kake politične stranke, ampak svobodna tribuna vseh, ki priznavajo vekoviti pomen krščanske etike, nam dokazuje dejstvo, da so med sotrudniki tudi možje, ki ne pripadajo Slovenski ljudski stranki.

Zelimo, da bi tretji letnik «Socialne misli» našel naročnikov in čitateljev med našimi naobraženci vseh stanov, med bistrimi kmečkimi mladeniči in možmi. V vsaki naši družbeni brahni naj leži «Socialna misel». Kajti v teh dneh duševne stiske se moramo naučiti premisljati, odkod to zlo, ki tlači svet in kako ga premagati.

J. K.

vpisane pri zadrugi za obnovo podružnih cerkva in delijo usodo vseh drugih podružnic; storili smo, kar je bilo mogoče in prosili za predujme, a praktičnega uspeha do danes se ni. Tako ni samo pri nas, ampak tudi drugje. Med tem se je izkazalo, da je podružnica sv. Antona na Vrhu vpisana kot občinska lastnina in je vsled tega zadruga odstopila vse tozadevne akte zupanstvu. Podružna cerkev sv. Miklavža v Krstenici se je po pobudi podpisane in s prizadevanjem nekaterih domačinov na račun in v upanju na prihodnjo vojno odškodnino že precej dobro popravila, tako da se v njej že opravlja služba božja. Najtežje vprašanje je cerkva sv. Vida na Nekovem; to pa zaradi svoje lege in zelo velikih prevoznih težav, ki bi povzročile pri obnovi ogromne stroške. Nekovo samo se je šele v zadnjem času začelo resno obnavljati. Podpisani je posredoval pri gori omenjeni zadrugi, da bi delo izročila neki tvrdki, ki ima že tam gori delo. Zasebnim nepoznanim delavcem, ki so se oglašali za to delo, ni bilo mogoče brez drugega izročiti dela, to pa že radi tega ne, ker ima pri tem glavno besedo zadruga za vpostavitve cerkva. Kako so se razmere tam spremenile, Vam je znano. Kaj se pravi Nekovo obnavljati, to vedo domačini sami najbolje. Ker bo po izjavi strokovnjakov odškodnina že samo za obnovo stare cerkve prenizka, bi nove cerkve na drugem kraju, kakor to nekateri želijo, nikakor ne bilo mogoče postaviti brez posebne požrtvovalnosti domačinov. Za sedaj ne preostane drugo, ko da se počaka izplačila vojne odškodnine in se potem naredi, kar se bo narediti dalo. Zadevo pa ima v rokah imenovana zadruga in odškodninski uradi. Cerkvico sv. Jozefa na gradu obnavlja na svoj račun in kot svojo lastnino g. Nibrant.

Venceslav Belč, župnik-dekan.

Strašna nesreča v Brdih.

Na drugi božični praznik popoldne smo stali na Kojščanskem pokopališču pred dvema odprtima grobovoma. Padli sta dve mladi človeški žrtvi: 18 letni Lojze Štekar iz družine kojščanskega podžupana Jozefa Štekarja, doma iz Snežatna ter 22 letni Ernest Jančič, bližnji sorodnik družine Mihaela Jančiča iz Snežatna. Mladenica sta hotela povečati slavnost božične polnočnice in zato sta na «mali božič» pozno zvečer, ko so se ljudje že pripravljali na polnočno sv. mašo, zbirala v neki oddaljeni sobi Štekarjevega poslopja strelivo. Hotela sta pripraviti možnar in začeti o pravem času s streljanjem. Kar se zasliši nenadno grozen pok, ki je pretresel vso okolico. Na doslej še neznan način je prišlo do razstrelbe, katera je bila tako silovita, da je porušila del poslopja, kjer sta se nahajala mladenica. Njuni trupli so našli šele drugi dan med razvalinami. Nesrečnika sta bila tako strasno razmesarjena, da ju ni bilo skoro spoznati. Največje poškodbe je odnesel sin gospoda Štekarja. Njegovo truplo so spoznali edino po zimski suknji, katero je bil kupil oče Lojzetu istega dne v Gorici. Črepinja se je komaj držala telesa in ravno tako mu je bila odnesena desna roka. Telo pokojnega Ernesta Jančiča je bilo manj razmesarjeno. Njega so po večurnem izkopavanju izvlekli izpod desk in tramov. Vest o tej grozni nesreči se je takoj raznesla po vsej občini in po vseh Brdih. Družina gospoda Josipa Štekarja, našega podžupana in neumornega delavca na gospodarskem polju, je daleč na okoli znana in ravno tako so znani sorodniki družine dragega ponesrečenca Ernesta Jančiča. Cela fara je bila potrta. Skoro 5000 glava množica faranov, občanov, znancev, prijateljev in sorodnikov je spremljala prerano umrlo vzorna mladenica na domače pokopališče. Naj počivata v miru na domači zemlji, kamor sta se vrnila po končani vojni.

Ljudje vbojajte, in pustite vse, kar je nevarnega na miru, kajti življenje mora biti vsakemu drago!

Enake pravice, enake dolžnosti.

Pred sodnikom v Bocu-u so pred kratkim stali fašisti, toženi zaradi motenja posesti, ker so se polastili dvorane nekega nemškega društva. Ker je pri razpravi odvetnik tožečega društva govoril nemški, so toženci razpravo preprečili. Sodnik jo je moral preložiti. Nam gre za ugotovitev, da se v Bocu-u v Italiji pri sodnji razpravlja v nemščini. Da niso bili slučajno fašisti udeleženi, bi se bila razprava nemoteno vršila do konca v nemščini, ki velja torej tam še razpravni jezik. Na naša sodišča pa je vlada spustila Breliča, da je izbral slovenščino, ne da bi bila tega storila na podlagi kakega veljavnega zakona. Ona že ve, zakaj noče zakona, zakaj se ji je zdelo modrejše in boljše izgnati slovenščino iz sodišč samo dejansko, ne pa pravnim potom. Južnotirojski Nemci uživajo, kakor razvidimo iz poročila, še posebno milost, da smejo pred svojim

sodnikom govoriti v svojem materinem jeziku. To so vam enake pravice in enake dolžnosti! Bog ne daj, da bi mi Nemcem svetih pravic ne privoščili, češ, kar so vzeli nam, naj vzamejo tudi njim — ne, kar so njim pustili, naj vrnejo nam, naj preneha politika, ki je potisnila naš lep jezik v počestno blato javnega preziranja, zaničevanja in prepovedovanja. Nemci so ljudje, tudi mi nismo nima, neumna živina! Njih je v Italiji 230.000, nas je s Hrvati 600.000! Ako nam je zgoraj utekel izraz «tirolski» Nemci, upamo, da se nismo pregrešili, da si je moral list «Der Tiroler», ne vemo, po kateri postavi, svoje ime spremeniti (sedaj se imenuje «Der Landsmann»!), saj Andrej Hofer vkljub prepovedi tega imena ostane tirolski junak, rojen v bociškem okrožju. Ko je na morišču v Mantovi, kjer so ga ustrelili, zaklical: «Bodi zdrava, Tirolska domovina moja!» še ni rekel, da bo kdaj to ime odpravljeno.

GOSPODARSTVO

Kaj bo z dolgovi, ki so se napravili na račun vojnih posojil?

Znano je, da je tudi naša dežela dala bivši avstrijski državi precej vojnih posojil. Podpisovali so jih posamezniki, zadruga, posojilnice i. t. d. V mnogih slučajih je stranka, ki je podpisala vojno posojilo, vplačala iz svojega razpoložljivega denarja samo del vojnega posojila, dočim si je drugi del vojnega posojila izposodila pri banki, posojilnici ali pa pri zasebniku.

Pavel je n. pr. podpisal pri banki 40 tisoč kron vojnega posojila: vplačal je 20.000 kron iz svojega razpoložljivega denarja, 20 tisoč kron si je pa izposodil na račun vojnega posojila pri banki, pri kateri je podpisal 40.000 kron vojnega posojila, ali pa pri kakšni drugi banki, posojilnici ali zasebniku. S podpisom 40 tisoč kron vojnega posojila je Pavel pridobil nasproti državi pravico do terjatve 40.000 kron s pripadajočimi obrestmi, a istočasno je postal dolžan banki, posojilnici ali zasebniku 20.000 kron. Ta dolg 20 tisoč kron v našem primeru je dolg na račun vojnega posojila.

Kako je bilo s temi dolgovi do danes?

Kraljevi odlok od 25. aprila 1922. št. 717 (razglašen v uradnem listu dne 13. junija 1922.) je dovolil za te dolgove moratorij, za katerega ni bil določen noben rok. Ta moratorij je imel veljati toliko časa, dokler ne bi bila izdana glede teh dolgov nova vladna naredba.

Kaj je pomenil moratorij?

Banka, posojilnica ali pa zasebnik, pri katerih se je v našem zgornjem primeru Pavel zadolžil za 20.000 kron na račun vojnega posojila je Pavla tožila, da naj ji plača 20 tisoč kron oziroma 60 odstotkov v lirah = 12 tisoč lir. Pavel bi moral plačati takoj banki, posojilnici ali zasebniku 12 tisoč lir.

Ker je pa do danes veljal za te dolgove moratorij, je sodnija morala v slučaju tožbe razsoditi; Pavel je sicer dolžan banki i. t. d. 20 tisoč kron oziroma 12 tisoč lir, a Pavel ni dolžan plačati teh 12 tisoč lir toliko časa, dokler ne bo vlada moratorija v smislu kr. odloka od 25. aprila 1922. št. 717 ukinila.

Kako bo pa s temi dolgovi od danes naprej?

Vlada je izdala novo naredbo glede teh dolgov in sicer kr. odlok od 7. oktobra 1923 št. 2325. Člen prvi tega odloka določuje:

1.) fizične in juridične osebe, ki so bile pristojne v zasedenem ozemlju 3. novembra 1918. in ki so danes v tem ozemlju še vedno pristojne, lahko dosežejo s prošnjo pri okrožnem sodišču, da jim dovoli moratorij = odlog plačila dolga na račun vojnega posojila;

2.) okrožna sodnija sme dovoliti odlog plačila teh dolgov največ za tri leta.

Vsi prizadeti dolžniki morajo pri okrožni sodniji čimprej vložiti tozadevno prošnjo.

Kaj mora prizadeti storiti?

V prošnji mora navesti ime, bivališče vseh svojih upnikov in prijaviti znesek, ki jim ga dolguje.

Na podlagi te prošnje in prijave skliče sodnija potom priporočenih pisem vse upnike.

V razpravi, ki se vrši v navzočnosti dolžnika in upnikov, odloči sodnija o prošnji odloga plačila.

Stroški postopanja so v breme dolžnika.

Kaj obsega sodnijski sklep?

a.) trajanje odloga in znesek dolga, za katerega se dovoli odlog;

b.) ukrepi proti raztrošenju in zmanjšanju dolžnikovega premoženja v varstvo upnikov;

c.) obveznost dolžnika, da predloži izkaz o pasivah in aktivah oziroma bilanco, ako sklene sodnija, da mora dolžnik predložiti izkaz o pasivah in aktivah ali bilanco, imenuje za ta slučaj lahko tudi v varstvo upnikov varstvenega komisarja, ki nadzira premoženje, podjetje dolžnikov. Sklep glede komisarja pristoji sodnijskemu senatu, sklep

glede odloga plačila in drugih ukrepov pa pristoji tudi samo predsedniku senata ali pa sodniku, ki ga v to pooblasti senat.

Proti vsem sodnijskim sklepom, ki smo jih navedli, je dovoljen samo priziv na prizivno sodišče. Druge pravne pomoči ni.

Kako je torej sedaj s temi dolgovi?

Jedro nove naredbe je v tem: Najdaljše v treh letih morajo biti vsi dolgovi na račun vojnih posojil plačani po 60% v lirah. Pavel bo moral torej v našem primeru plačati najbolj pozno v treh letih 12 tisoč lir. Okrožna sodnija pa lahko sklene, da bo moral naš Pavel plačati lir 12 tisoč tudi pred 3 leti.

Ali je ta nova vladna naredba pravična?

Senzermenska mirovna pogodba ni resila vprašanja vojnih posojil. Po tej pogodbi Italija ni obvezana plačati vojnega posojila, pa tudi Avstrija se je te dolžnosti v mirovni pogodbi oprostila.

Zapadne države se vsrajno in nasilno borijo proti komunizmu in boljševizmu, v tem slučaju so pa same zagrešile najhujši nasilstveni boljševizem, ko so kratko malo razlstile za milijone, tisoče in tisoče lastnikov vojnih posojil! Našemu ljudstvu je znano, da so se Kmetska Del. zveza, naše zadruga in naši poslanci vsrajno borili za izmenjavo tudi v vojnih posojilih naloženega denarja. Borba do danes ni bila uspešna.

Naravno je pa bilo, da so se dolžniki upirali plačati dolgove, ki so jih napravili na račun vojnih posojil. Njihova borba je imela ta uspeh, da je vlada uvedla potom kr. odloka od 25. aprila 1922. št. 717 zgoraj imenovani moratorij.

Danes pa je po novem kr. odloku tudi ta moratorij v jedru ukinjen. S to naredbo bo vlada koristila eni ali drugi banki oziroma bogatejšim zasebnikom, veliki množici dolžnikov bo pa ogromno škodovala. Gospodarski položaj novih pokrajin je tudi s to naredbo občutno zadet.

Nova borba.

Istočasno pa je postalo tudi vprašanje vojnih posojil na novo pereče. Rešiti ga mora samo naša država. Italija je dolžna nasproti svojim novim državljanom, da zboljša njihov gospodarski položaj tudi s tem, da jim izplača vojna posojila.

V interesu našega ljudstva je, da bi se ukinila nova naredba toliko časa, dokler ni država izvršila svoje dolžnosti nasproti svojim državljanom. Najprej bi morala država plačati vojna posojila, potem šele bi mogli in morali plačati dolžniki dolgove, ki so jih napravili na račun vojnih posojil.

Tajništvo Kmetsko-del. zveze v Gorici.

ZAHVALA.

Podpisani izrekajo tem potom vsem faranom, občanarjem občine Kojško, ter celokupnemu občinskemu zastopu, gg. učiteljem, tukajšnjemu orožniškemu poveljstvu, tukajšnjemu tehničnemu oddelku za vojne skode, čč. duhovščini, pevskemu zboru iz Njivice, godbenemu zboru iz Kojškega, vsem znancem, prijateljem, sorodnikom in sploh vsem, ki so dosli od blizu in od daleč, najiskrenejšo zahvalo, ker so spremljali na zadnji poti nad vse ljubljene sina, brata, vnuka, nečaka, oz. bratranca

LOJZETA,

ki se je vsled eksplozije v pondeljek dne 24. decembra 1923. ob 9. uri zvečer skupno prijateljem ERNESTOM JANČIČEM na tako krut način smrtno ponesrečil.

SNEŽATNO pri Kojškem, dne 27. decembra 1923.

Zalujoči ostali: Jozef in Jozefa Štekar, starši; Emil, brat; Zala in Ema, sestre; Marijana Persolja, stara mati; Franc Persolja, stric; Franc Štekar, stric; ter ostali sorodniki družin: Anton Štekar, Snežatno; Miha Jančič, Snežatno; Obljubeč, Breg; Marinič, Podsednica; Rožič in Jakonc, Bala; Debenjak, Kozana; Prinčič, Vipolže in Trst; Nemec, Bilje; Musig in Oraziotti, Gorica.

Bog stotero poplačaj!

R. I. P.

Treba je narediti konec.

Zadnjič smo poročali, kako so pretepali in zlostavljali župnika Cortellinija iz pokrajine Arezza in kakšno protestno pismo je poslal škof Mignone Musoliniju. Temu protestu se je pridružilo glasilo Vatikana «L'Osservatore Romano», ki med drugim piše: «Za škofijo Arezzo ni žalibog novost, da se delajo nasilstva duhovnikom, toda tudi za druge dežele Italije to ni novo. Nasilstvo, ki se je topot zgodilo, je bilo premisljeno, organizirano, pomeni zlorabo državne oblasti, pomeni barbarstvo.

Temu je treba narediti konec, resničen konec, pravica naj velja enako za vse.

Zalibog tudi ta poziv nismo napisali prvič.

«Goriška Straža» se vrne v Gorico.

Podprefektura v Gorici je povabila dr. Besednjaka na razgovor in mu javila, da je vsled sklepa vladnih oblastev dovoljen «Goriški Straži» povratek v Gorico.

Kvestura prevzema jamstvo, da bo glasilo goriških Slovencev varno pred vsakim nasiljem, kakor to določa in zapoveduje zakon.

Dane prostosti se bomo poslužili in se vrnemo prve dni januarja v Gorico. S tem je končano desetmesečno prebivalstvo «Goriške Straže», ki nam je bilo vsiljeno proti določilom zakona.

Da se «Goriška Straža» more vrniti domov, je znamenje nove politike, ki se bo začela — kakor kaže — po padcu Pisentija.

Združitev dveh dnevnikov.

Videmski dnevnik «Il Friuli», glasilo Ljudske stranke, je prenehal z 31. decembrom ter se združil z izvrstno urejevanim dnevnikom «Il Popolo Veneto» iz Padeve. «Il Friuli» je postal znan našemu ljudstvu, ko je priobčil pred kratkim odločno obrambo goriškega kneznadškofa dr. Sedeja.

Izpiti za didaktične ravnatelje.

V soboto se je vršil v Trstu pismeni izpit 12 kand. in 3 kandidatki, ki hočejo postati didaktični ravnatelji. Ob 9. uri je predsednik odprl zapečaten pismo, ki je vsebovalo naslov naloge: «Kako razumete socialno-vzgojno funkcijo vseh tistih del, ki spopolnjujejo solo; opišite zlasti tisto, ki jo bolje poznate in ki ji pripisujete največjo važnost».

To je prvi izpit te vrste v novih pokrajinah.

Tropine.

Tehnični finančni urad v Vidmu je razglasil, da smejo kmetje ohraniti tropine v svrhu žganja do 31. t. m.

Če se brada potegne...

V vasi San Giovanni di Gerace so veseli fantje igrali na kitaro in mandoline. Ko je sel mimo 60 letni Jože Papan-drea, si je fant iz družbe dovolil šalo in je potegnil starega za brado. Papan-drea se je tako strasno ujezil, da je sel v hišo, vzel dvocevko in izstrelil parkrat v gručo. Pet fantov je bilo ranjenih. Župan in nekateri vojaki, ki so bili na počitnicah, so čuli pokanje in so prihiteli. Podali so se v starčovo hišo, da bi ga aretirali. V sobi pa so našli starca v mlaki krvi. Sam se je bil ustrelil do smrti.

Trije otoki,

ki spadajo pod mehiškansko državo, so nenadoma izginili. Potres jih je spravil s površja in otoki so se pogrezili v morje.

Nenavaden pojav.

Te dni je zapadel sneg nele v Trstu, ampak tudi po Južni Italiji, kakor v Napoliju, Palermu, Bariju.

Na Francoskem obglavljajo.

V Tulonu so na božično viljo obglavili giljotino nekega delavca, ki je bil umoril dva orožnika.

Važne stoletnice.

V letu 1924. preteče 700 let, odkar je bil sv. Frančišek Asiški stigmatiziran; preteče 25 sto let, odkar so (pred Kristusom) proglasili drakonske postavbe na Grškem; preteče 900 let, odkar je Guido d'Arezzo iznesel glaske (note); preteče 400 let, odkar so bile prvičkrat ponoči razsvetljene ulice v Parizu.

Trst in Videm.

Videmski dnevnik «Giornale di Udine» piše, da je treba škofu dr. Alojziju Fogarju preprečiti ustoličenje v Trstu, češ da tvorita on in nadškof dr. Sedej dva stebra cerkvenega avstrijakantizma na meji države. Prepričani smo, da bodo Tržačani silno nevoljni, da se vtikuje Videm v tržaške zadeve, o katerih hoče pač Trst kakor vedno tudi to pot sam odločevati.

S tako polemiko bo dosegel Videm ravno nasprotni uspeh. Gospodje so pač neznansko nerodni. Mirno lahko rečemo, da ne bodo uspeli.

Razni poklici in 8 urni delavnik.

Vlada je razglasila, da se določila osemurnem delavniku ne tičejo nekaterih stanov, ki so: čuvaji, vratarji, slugi, tekači, natakariji, mestni davčni nadzorniki, služkinje, kuharji; osebje, ki ima opravilo pri vozovih; skladiščarji, gasilci; uslužbenci pri zasebnem telefonu; uslužbenci v bolnicah, norišnicah. Uslužbenci v trgovinah v mestih, ki nimajo 50.000 prebivalcev; osebje v elektrarnah, kurjači v steklarnah, opkarnah itd.

Ljudovci so se uprli.

Fašisti mesta Sondrio so zahtevali od deželnega odbora, ki je v rokah ljudovcev, da odstopi. Odbor se je odločno uprl in izjavil, da ostane na svojem mestu.

Nesreča na morju.

Ko je te dni razsajal vihar na morju, je bilo 16 Špancev v jadrnici na visokem Sredozemskem morju. Vihar je preobrnil ladjo, ki jo je navel drugi dan mimovozeč parnik. Španjolci so našli v morju grob.

Dolžnost goriških Slovencev.

Goriška Straža je sedaj edini list na vsem goriškem ozemlju. Pred vojno smo imeli Novi čas, Sočo, Primorski list, Primorca in Gorico. Vsi ti listi so imeli okrog 15 tisoč naročnikov. Ali naj bi bili goriški Slovenci po vojni manj vredni, manj sposobni? Ali naj bi svetu doprinesli dokaz, da se na goriškem po vojni manj bere? Ne! To se ne sme zgoditi! «Goriška Straža» je odločna braniteljica naših kulturnih, narodnih in političnih pravic. Zato ne sme biti v naši deželi hiše, ki bi ne bila naročena na «Goriško Stražo». Porabite praznike, da nabijete našemu glasniku kar največ naročnikov.

«Naš čolnec»

mora biti stalen gost slovenskih družin. Naroča se v Gorici, Corso Verdi 37. (Hisa Zadrugne zveze).

Trije otroci so se javili.

Državni oblastveniki so prišli na misel, da je treba ustanoviti v Cerknem italijanski otroški vrtec. Cerknijski starši so se morali izjaviti, kaj mislijo o takem načrtu. Odgovor je bil preprost: javili so je trije otroci in s tem je stvar padla v vodo. To je dokaz, da se je pojavila potreba po takem vrtcu zgoraj in ne med prebivalstvom.

Bog daj goriškim Slovincem moči, da bi mogli tudi v novem letu vztrajati v težki borbi za obstanek!

MESTNE NOVICE

Občinska užitnina.

S 1. januarjem stopi v veljavo nova tarifa za iztirjevanje občinskega daca. Vsi trgovci v mestu, ki prodajajo na drobno tako blago, ki je podvrženo dachu in je označeno v novi tarifi, naj do 10. ure dne 1. jan. naznanijo vse količine rečenega blaga v ulici Mazzini št. 7. Naznani se izvrši na posebnem obrazcu, ki so ga trgovci že sprejeli ali pa ga morajo dobiti na Stolnem trgu (piazza Cavour). Tarifa užitnine za mesto je raztegnjena na vino, alkohol, žganje, likerje v steklenicah do 75 stopinj, pivo, volove, krave, bike, teleta, koze, mezge, osle, prašiče, ovce, koze, kostrune, jagnjeta, kozličke, zmrzlo meso, osoljeno meso, prekajeno meso, sladkor, med, marmelade, konzerve, čokolada v prahu in tablicah, kakao, rastlinsko olje, jestvine, gorilni plin, luč, električna energija svetilna in grelna, krma itd.

V Gorici

je sneg; zapadel je v soboto. Ako bo v Gorici tak mrz kot v soboto in v nedeljo, bo tudi v Gorici sneg ostal dolgo, kar je za Gorico velika redkost.

Polnočnica v Gorici.

Kakor vsako leto se je obhajala tudi letos v stolni cerkvi polnočnica, pri kateri je imel sv. mašo goriški kneznadškof dr. Sedej. Ko je bilo cerkvena slovesnost pri kraju in je vladika ob 1½ po polnoči zapuščal cerkev, ga je čakala zunaj množica ital. občinstva in mu priredila prisrčno demonstracijo, vsklikajoč «Evviva il nostro arcivescovo!» (Živio naš kneznadškof!).

Razpust občinskega sveta.

Vlada je razpustila občinski svet v Vojsčici.

Nesreča ne počiva.

45 letni Ciril Mrak iz Čepovana je nabiral drva v gozdu. Splezel je na drevo, da bi odžagal nekaj debelejših vej. Kar nepričakovano se je veja, na kateri je sedel, odlomila, in Mrak je padel na neki kamen, pri čemer si je prebil črepijo. Drugi dan so ga njegovi naši mrtvega. Naj v. m. p.!

Kmetje protestirajo.

Ljudstvo v Cercemaggiore je zelet, da bi spadala občina pod sodnijo v S. Croce, kamor imajo 11 km. Vlada pa je občino priklopila sodnji v Campobasso. 500 ogorčenih kmetov se je podalo v S. Croce, kjer so demonstrirali in vpili: «Evviva S. Croce, doli z vlado!».

Goriškim meščanom.

Laške stranke se na vso moč trudijo, da vzdržijo in okrepijo svoj tisk. Ali naj mi Slovenci zaostanemo? Gotovi krogi z vsemi silami delujejo na to, da bi razširili med Slovence tisk, ki ga vzdržujejo naši narodni nasprotniki. Edini odgovor, ki ga morejo dati na ta pritisk zavedni goriški Slovenci, je nabiranje naročnikov na «Goriško Stražo».

Vojna odškodnina

vas sili, da pridete v mesto. Porabite to priliko in zglasite se pri UPRAVI STRAŽE, via Mameli, prej via Scuole št. 5, I. nadstr. Tako lahko plačate naročnino in dobite «Pratike» zase in za druge naročnike. Zlasti opozorjamo na to cenj. poverjenike!

Kaj je novega na deželi

Z NAŠIH GOR.

Kot popotnik sem se nahajal pred 14 dnevi v Cerknem. Obiskal sem par glavnih gostilen, ne radi žeje, ampak iz radovednosti, kake vrste vina točijo. Zalibog sem naletel tudi na fabricirana vina in žalosten sem zapustil gostilne. Iz Cerknega sem se obrnil na Želin. Tam sem dobil pristno briško kapljico. Od tam naprej v Stopnik, tudi tam sem naletel na presneto zlobudro. Nadaljujem pot, pridem v Slap ob Idriji, kjer sem tudi naletel na ponarejena vina. Od tam jo udarim k Sv. Luciji. Obiskal sem gostilno pri bivšemu županu Mikuzu. Postrežen sem bil tudi z briško kapljico.

Cenj. gostilničarji! Morda sem vas razžalil, oprostite mi, ali v bodoče, ko se spet vrnem v vaše kraje, upam, da dobim pristno briško ali vipavsko vino. Jaz povem čisto javno: Vi kupujete v zalogah vino po 1.80. l. V Brdih in po Vipavi dobite pa vino bolj po ceni, in zlasti v Brdih po 1.60 do 1.70. l. in v Vipavi 1.20 do ene lire liter. Povem vam, zakaj to pišem: ne iz sovraštva, ampak ker vidim kmete, ki imajo edini pridelek v vinu, a so po večini v stražni bedi, ker vina ne morejo prodati. Kaj početi? Mislim, da vi kremljarji citate «Gor. Stražo», kjer se je toliko pisalo o tej zadevi. Kolikokrat je naš edini list Straža poročala, da se nahaja v Gorici zadržana klet pristnega briškega in vipavskega vina v ulici Mameli št. 8! Vi nam pa nočete pomagati!

Pišem na mojem domu ravno na sv. rojstvo. Ker sem se nahajal 14 dni okoli po opravkih, sem ves izmučen, zatorej ne zamerite moji slabi pisavi in mojim pogreškom.

Popotnik.

Iz CERKNA.

Tudi pri nas se šolsko oblastvo na vse mogoče načine trudi, da bi se otvoril otroški vrtec. Do danes je bil ves trud zaman. Priglasili so se samo 3 otroci.

V GRAPAH.

Dne 26. novembra smo priobčili, da so tukajšnji finančniki prisilili več kmetov, naj podpišejo izjavo, da je žganje, ki so jim ga zaplenili, novo in ne od lanskega leta. Pri tem da so jim grozili z batinami. Natančneje se poizvedbe so dognale, da ta vest ne odgovarja resnici.

KOZARŠČE.

Naša vas je bila po vojni kup razvalin, sedaj pa je že dobro popravljen in kakor na novo oživela. Endo pa še ni oživelo, kar bi bilo potrebno, in to je naše društvo. Zganite se dekleta in fantje!

4. t. m. je umrl 86 letni Anton K., ki se je odlikoval po svojem veselju značaju.

KANAL.

Cenjeni g. urednik! Z ozirom na dopis iz Kanala v Vašem listu št. 99. dne 17. XII. 23. Vam pošiljam sledeče pojasnilo: Glede župne cerkve je res, da se do danes ni dovršena, kljub temu da bi morala biti in bi že lahko bila dokončana s koncem leta 1922. Tudi zvonovi so došli že danes leto in se vedno ležijo v veži župnišča. Poudariti pa moram, da nikakor ni to moja krivda, da se je delo tako neopravičeno zavlačevalo. Sam in skupno z drugimi faktorji sem naredil že veliko besedi, pisarij in poti v tej zadevi. Stori sem, kar je bilo v moji moči. Krivdo je treba pripisati podjetju, katero je zidalo cerkev. Na svoje zadnje vloge v tej zadevi sem bil od dveh merodajnih strani obveščen, da je pogodba s starim podjetjem razveljavljena in se z novim letom odda delo novi tvrdki. Tako smemo opravičeno upati, da bo cerkev v kratkem času dokončana, kar je naša splosna želja. Kar se podružnic tiče, pripominjam sledeče: cerkev svete Ane na občinskem pokopališču je že pred par leti popravljena. Ostale tri podružnice so bile

Podvizajte doposlati naročnino, ako hočete dobivati list v redu!

1924

Srečno in veselo novo leto

voščijo vsem svojim cenjenim odjemalcem, gostom, sorodnikom, prijateljem in znancem v Gorici in na deželi naslednje tvrdke, zaloge, knjigarne, krojačnice, gostilne, restavracije, posestniki itd. itd.

1924

Teodor Hribar nasl. trgovina z manufakturnim blagom GORICA Corso Gius. Verdi 32	A. J. Čibej restavracija pri Marzini-ju GORICA Corso G. Verdi 1	Clementina Pregelj trgovina s klobuki GORICA Via Rastello	Angeli Kodrič trgovina jestvin GORICA Via Morelli 4
Jožef Droč gostilna pri «Rajhu» GORICA Via Silvio Pellico 4	Brata Abuja zaloga vina, žganja in spirita GORICA Via S. Antonio 4	L. Vida Hôtel «Zlati Jelen» GORICA Via Stretta	A. Jerkič fotograf GORICA Corso G. Verdi 36
Maks Petrovčič gostilna pri «Maksu» GORICA Via S. Giovanni	Elija Čuk trgovina s šivalnimi stroji i. t. d. GORICA Stolni trg 9	Tvrdka J. Cociancig zaloga čevljev GORICA Corso Gius. Verdi	Andrej Fiegl gostilna GORICA na Travniku 12
Peter Benini trgovina z jestvinami GORICA Via Seminario	Andrej Golja trgovina z lesenim blagom GORICA Piazza Vittoria (Travnik)	Andrej Mavrič trgovina z manufakturnim blagom GORICA Via Carducci 3	Knjigoveznica Bednařik GORICA Riva di Piazzutta 18
Rudolf Saksida trgovec z jestvinami GORICA Piazza de Amicis (na Kornu)	Mihael Kozman trgovina z lesenim blagom GORICA Via Rastello 27	Ivan Temil nožar in busar GORICA Via Carducci 6	G. Ussai trgovina s čevlji GORICA Via G. Oberdan 15 in Piazza della Vittoria 28
Clede & Stecar elektrotehnična delavnica GORICA Corso Vitt. Em. III st. 6	Jakob Bratuž pekovski mojster GORICA Via Mameli	Bruno Savnig trgovina z usnjem GORICA Via Carducci 7	Vinarska zveza GORICA Via Mameli 8
Josip in Pavla Kamenšček gostilna s prenočiščem GORICA Piazza de Amicis 8	Breščak Anton trgovina s pohištvo GORICA Via Carducci 14	Narodna Knjigarna GORICA Via Carducci 7	Zadružna Zveza GORICA Corso G. Verdi 37
Peter Čermelj trgovina s kolonjalnim blagom GORICA Piazza de Amicis	Peter Čermelj trgovina s kolonjalnim blagom GORICA Piazza de Amicis	Zadružna Zveza GORICA Corso G. Verdi 37	Zadružna Tiskarna GORICA Riva di Piazzutta 18

Peter Murovec trgovina z ogljem in drvini GORICA Piazza de Amicis	Marmolja & Delpin trgovina z jestvinami GORICA Piazza de Amicis	Josipina Podgornik «Hôtel Central» GORICA Corso G. Verdi 32	Franciška Reščič gostilna GORICA Piazza de Amicis 11
Sfiligoi Josip gostilna «Al bon Furlan» GORICA Via S. Giovanni 8	Tvrđka Ant. Kuštrin trgovina z jestvinami GORICA Via Carducci 25	Čevljarska zadruga MIREN	Josip Lipicer, izdel. cerkvenih posod, orodja in lencev v Gorici, ul. Morelli 17 se zahvaljuje preč. duhovščini in vsem cenj. odjemalcem ter jim vošč. srečno in veselo novo leto 1924.

**Pratiko dobi zastonj, kdor plača
naprej celoletno naročnino (15 lir)
do 15. januarja.**

Vozni red na železnicah Julijske Krajine Stoplj v veljavo 1. novembra 1923.

Podbrdo — Gorica — Trst.				
	odh.			
Podbrdo odh.	5.05	11.21	16.40	20.50
Hudajužna	5.19	11.34	16.54	
Grahovo	5.35	11.50	17.10	
Podmelec	5.45	12.00	17.20	
Sv. Lucija Tol.	6.10	12.30	17.55	21.23
Avče	6.33	12.44	18.10	
Kanal	6.44	12.54	18.21	
Plave	6.54	13.05	18.38	
Gorica N.	5.20	7.26	13.27	22.09
St. Peter	5.29	13.35	19.13	
Volčja draga	5.37	13.43	19.20	
Prvačina	5.50	13.54	19.30	22.29
Rihenberg	6.05	14.10	19.45	
Stanjel	6.33	14.34	20.07	
Dut.-Skopo	6.43	14.46	20.17	
Repentabor	6.57	15.01	20.31	
Opčine	7.06	15.10	20.39	23.19
Vrdela	7.24	15.26	20.56	
Rocol	7.33	15.35	21.05	
Trst	7.45	15.45	21.15	23.45

Trst — Gorica — Podbrdo.				
	odh.			
Trst D. P.	5.35	6.10	11.05	17.25
Rocol		6.27	11.20	17.41
Vrdela		6.39	11.30	17.53
Opčine	6.07	7.04	11.53	18.15
Repentabor		7.14	12.07	18.25
Dutovlje-Skopo		7.24	12.16	18.34
Stanjel		7.35	12.27	18.45
Rihenberg		7.49	12.40	18.58
Prvačina	6.52	8.01	12.52	19.11
Volčja draga		8.09	13.00	19.22
St. Peter		8.19	13.10	19.31
Gorica	7.21	8.31	13.23	19.43
Plave		8.55	13.44	20.07
Kanal		9.08	13.54	20.19
Avče		9.18	14.05	20.29
Sv. Luc. - Tolmin	8.12	9.50	14.38	20.52
Podmelec		10.05	14.53	21.12
Grahovo		10.15	15.03	21.22
Hudajužna		10.39	15.27	21.49
Podbrdo	8.50	10.55	15.42	22.02

Videm — Gorica — Trst.		
VIDEM	GORICA	TRST
Odh.	Odh.	Odh.
4.50	5.46	7.30
8.—	8.59	10.40
10.10	11.07	12.40
14.—	15.05	16.50
17.30	18.31	18.50
19.55	20.57	22.40

Trst — Gorica — Videm.		
TRST	GORICA	VIDEM
Odh.	Odh.	Odh.
—	5.58	7.—
6.05	8.—	9.—
9.10	11.04	12.—
13.10	14.57	15.40
17.15	18.44	19.30
19.20	21.27	22.20

Gorica — Ajdovščina.			
Gorica J. P.	odh.	7.15	13.40 18.35 19.2
St. Peter		7.39	13.52 18.46 19.37
Volčjadraga		7.41	14.03 19.48
Prvačina	doh.	7.49	14.11 19.52
	odh.	8.05	14.15 20.02
Dornberg		8.13	14.23 20.10
Batuje		8.25	14.33 20.20
Kamnje		8.37	14.44 20.30
Dobravljje		8.48	14.55 20.43
Sv. Križ-Cesta		8.56	15.03 20.51
Ajdovščina		9.05	15.12 20.59
Ajdovščina — Gorica.			
Ajdovščina	odh.	4.45 *	11.10 16.1
Sv. Križ-Cesta		4.55	11.25 16.2
Dobravljje		5.02	11.32 16.3
Kamnje		5.11	11.41 16.41
Batuje		5.23	11.54 16.53
Dornberg		5.37	12.06 17.07
Prvačina	doh.	5.42	12.11 17.1
	odh.	5.46	12.13 17.15
Volčjadraga		5.54	12.35 17.3
St. Peter		6.08	7.39 12.47 17.39
Gorica J. P.		6.17	7.48 12.56 17.48

Trst — St. Peter — Postojna		
Trst	St. Peter	Postojna
Odh.	Odh.	Odh.
0.40	2.44	3.05
5.15	7.26	7.50
7.—	9.07	9.30
8.30	11.—	—
10.50	12.55	13.25
16.10	18.46	19.16
19.45	21.45	22.09

Postojna — St. Peter — Trst.		
Postojna	St. Peter	Trst
Odh.	Odh.	Odh.
1.20	1.42	3.30
5.—	5.22	7.1
7.30	7.51	9.2
10.—	10.24	12.20
15.30	15.53	17.3
—	16.50	18.30
18.—	18.23	20.30
19.25	19.45	21.20
21.—	21.23	23.4

*) Voz od 1. oktobra do 31. maja.

DAROV.

Za Slovensko sirotišče: Dobrotnik v Gorici 15 L., g. Rudolf Valentinčič 50 L., Nekdo v Gorici 5 L., N. N. 5 L., g. Anton Breščak, trgovec s pohištvo, daruje 100 L. mesto venca na grob pok. Antona Grudna iz Pevme., Trvdka Hribar v blagu za 400 L. Bog stotero poplačaj!

„Goriška Straža“ stane za celo leto 1924. 15 lir, za pol leta 8 lir, za četrt leta 4 lire. Za inozemstvo celo leto 30 lir. Toliko ko v letu 1923.

MED planinskih evetlic, trčan, ima na prodaj Franc Breščak, čebelar v Boven.

LUKSUS - dvokolo v dobrem stanu je na prodaj po primerni ceni Corso Vittorio Em. št. 18.

POSESTVO, obstoječe iz hiše in zemljišča, proda Angela Kodrič, Brje št. 73. Rihenberg.

DVORANA prostorna, parketirana, električna luč, primerna zlasti za šivilje, modistke i. t. d. se dà v najem samo za 200 lir mesečnih. Rojan, Vicolo delle Rose 13, I.

TRGOVSKA HIŠA na prometnem kraju je na prodaj radi selitve. Cena 25.000. Naslov: V. S. Giovanni 1 (Darbo).

Na prodaj je OBŠIRNO POSESTVO v bližini Sv. Lucije, z vsem gospodarskim poslopjem, njivami, travniki, senožeti in gozdom, kjer se redi lahko 16 glav živine. Cena je 50.000 Lir. Naslov pove uprava «Goriške Straže».

VABILO.

Učiteljsko društvo za goriški okraj ima svoje redno letno občno zborovanje v Trgovskem domu v Gorici dne 3. januarja 1924. ob 10 uri s sledečim dnevnim redom:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Letno poročilo o društvenem delovanju.
3. Pregled društvenih računov.
4. Volitev računskih pregledovalcev.
5. Volitev društvenega odbora.
6. Razni predlogi.

Tovariši, tovarisice! Pokazimo naši javnosti, da nam je naše nad polstoletno društvo skupno ognjišče, kjer netimo ogenj pravega kulturnega dela za blagor svojega stanu, naše šole in naše dece! Pridite vse in vsi!

V Gorici, dne 20. dec. 1923.

ODBOR.

Nov zobozdravnik

specialist za bolezni v ustih in na zobeh

M. U. dr. Lojz Kraigher

z nemskim zobozdravniškim izpitom sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška dela v Gorici, na Travniki št. 20, I. nadstr.

IVAN KACIN, Gorica, Via Rastello 18. Izdelovalnica hármonijev, klavirjev, orgelj, zaloga gosli, mandolin, kitar, strun i. t. d. Popravlja in uglašuje. Zaloga ima harmonije po 1000 lir na prej. Oddaja tudi na obroke. Zahtevajte cenik!

Adria čevlji

izdelek „Čevljarske zadruge v Miren“

Lastne prodajalne:

Gorica, Corso G. Verdi 32
Trst, Via dei Rettori 1.

POZOR!

na staro slovensko tvrdko

Razprodajam pohištvo po jako znižanih cenah. In sicer:

Omare . . . od 200 lir naprej
posteljnjake . . . 90 „ „
vzmeti (šuste) „ 70 „ „
blazine . . . 60 „ „
kompletne spalnice 300 „ „

Velika izbira navadnih in tlejših sob kakor tudi železnih posteljnjakov.

Priporoča so

Ant. Breščak

največja zaloga pohištva na Goriškem z lastno tovarno v Gorici, Via G. Carducci 14 (prej. Gosposka ulica) in V. C. Favetti št. 3

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne **Regenchart & Rymann**, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmerne!

Najvišje cene plačam

za kože: lisic, kun, podlasic, zajcev, mačk, veveric, jzbecov i. t. d., i. t. d.

Sprejemam poštno pošiljave!

Walter Windspach

GORICA - VIA CARDUCCI 51. 10